

19.19x12.11	1	עמוד 25	מצב הרוח	12/02/2021	76210793-5
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

מחקר: ספר הילדים 'במבי' מצפין בתוכו רמזים לאנזריות הנאצית כלפי היהודים

מנחם רהט |

בשם 'אנשים חדשים בארץ ישנה', בו דיווח על היחסים המתוחים בין האוכלוסיות היהודית והערבית בארץ. כשנשאל מדוע ביקר בארץ, השיב: "כיהודי אני אהיה נבוך עד עמקי נשמתי אם לא אעזור ואתרום עד כמה שאוכל לבנייה של פלשתינה".

לאחר שנים, ב-1923, הוציא זאלטן את ספרו המוכר ביותר, 'במבי: חיים ביער', שזכה להצלחה מסחררת באוסטריה ובגרמניה. ב-1928 הפך הספר להצלחה גם בארה"ב. שמו של גיבור הספר, במבי, לקוח מהמילה במבינו שמשמעותה ילד באיטלקית. אך מסתבר שבספר פוזרו לא מעט איזכורים ורמיזות ליהדות וציונות. אודם אשור מציין כי אחד הרמזים הברורים הוא משפט מתחילת הספר: "אין זו אגדה, למרות מה שאתה רוצה".

"למעשה", אומר אשור, "אפשר לקרוא את הספר כביקורת של המנודה, על החברה שדחתה אותו. במבי הוא אייל צעיר החי ביער תחת איום מתמיד. סיפורו של במבי משקף את חייו של המחבר, יהודי ציוני שחי בחברה הדוחה ורודפת את בני דתו. הסופר חזה זאת על בשרו, כאשר נאלץ אחרי האנשלוס הנאצי, להימלט מאוסטריה מולדתו, וספרו הוחרם. הוא מכר את הזכויות להפקת הסרט תמורת סכום זעום של 5,000 דולר לבמאי סידני פרנקלין, וזה מכר אותם לוולט דיסני ואולפנו האמריקאי".

הסרט של דיסני מתאר את היער כמקום המתנהל בהרמוניה המופרת רק בידי האדם - רמז לחיה הנאצית המערערת את הסדר העולמי. ביער מתחוללת מהומה שבמהלכה חיות טורפות אחת את השנייה ונאבקות על מקומן.

בעברית פורסמו עד היום ששה תרגומים של במבי. המהדורה הראשונה יצאה לאור ב-1941 בתרגומו הנאמן למקור של מ.ח. בן אברהם. התרגום השני נעשה בידי מיכאל דק ב-2011.

מי לא התוודע בילדותו לסיפור הילדים במבי - תיאור עלילותיו של העופר הצעיר שכל חיות היער דוחות אותו? אבל איש מקוראי 'במבי: חיים ביער' לא העלה על דעתו שיש לסיפורו של העופר החביב היבט יהודי שבעקיפין מעורבת בה דמותו של ד"ר הרצל חוזה המדינה. סיפורו של במבי הועלה על הכתב בידי הסופר היהודי פליקס זאלטן, אשר חי באוסטריה בעין השתלטות הנאצים על גרמניה ואוסטריה. איש הספריה הלאומית החוקר אודם אשור, חושף בבלוג הספריה הלאומית, את סיפור חייו של מחבר 'במבי': זאלטן נולד בבודפשט ב-1867, נצר למשפחת רבנים. בגיל צעיר היגר עם משפחתו לווינה, ובהיותו בן 16 עסקי אביו קרסו והנער נאלץ לצאת לעבודה כדי לסייע לפרנסת המשפחה. הוא מצא משרה בחברת ביטוח, ובזמנו הפנוי כתב שירים וסיפורים קצרים ששלח לעיתונים. ב-1900 פירסם את אוסף הסיפורים הקצרים הראשון שלו.

פרסום הספר איפשר לזאלטן לפרוש מעבודתו המשרדית ולהתחיל קריירה חדשה: מבקר תיאטרון. בתור שזכה, הצטרף לחבורת משוררים שישבו באחד מבתי הקפה בעיר. באחד הימים נכנס לבית הקפה בחור גבוה ומזוקן ושמו תיאודור הרצל. הרצל הציע למבקר הצעיר עבודה ב'נויה פרייה פרסה', העיתון שבו שימש הרצל עורך בכיר. בין השניים נרקמה חברות ארוכה. פעילותו הציונית הגוברת של הרצל גולה יותר ויותר מזמנו והוא נאלץ להציע לזאלטן שימשו מחליפו בעריכת מדור הפיליטונים.

זאלטן היה ציוני נלהב, בין היתר בזכות כתביו של הרצל. ב-1924 ביקר בארץ ישראל, התוודע להתיישבות העברית, וחיבר יומן מסע